

РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТНІХ МЕРЕЖ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

*Застрожнікова І. В., к. н. з держ. упр., доцент,
Таврійський державний агротехнологічний університет
ім. Дмитра Моторного, м. Мелітополь, Україна*

Розвиток аграрного потенціалу країни – запорука стійкого економічного зростання. Загалом, як свідчить міжнародний досвід, на сьогоднішній день необхідним є перехід від централізованої аграрної політики, сконцентрованої на аграрному секторі, до більш інтегрованої політики розвитку сільської місцевості, що передбачає наявність зв'язку між економічними, екологічними, соціальними та територіальними аспектами життєдіяльності сільських територій [2]. Для успішної реалізації цієї політики по-перше, необхідно забезпечити створення відповідних місцевих інститутів, серед яких – сучасні освітні заклади.

Серед основних проблем розвитку сільських територій можна назвати масовий відтік молодих кваліфікованих кадрів з села до великих міст. Раніше нами було встановлено, що важливими пріоритетами державної аграрної політики є створення умов для закріплення в сільській місцевості кваліфікованих спеціалістів сільського господарства, освіти, культури, охорони здоров'я та побутового обслуговування [3].

Для підтримки інфраструктури села та запобігання масового виїзду молоді з сільських громад, необхідно запроваджувати програми для закріплення випускників на селі, а саме програми першочергового зарахування вступники, які мають бажання працювати в сільській місцевості [1]. Реформа децентралізації тісно пов'язана з реформою освіти. За умов росту соціальної мобілізації, розвитку технологій та зміни комунікацій, виникла потреба у реформах, для чого важливо швидко навчатися та вміти адаптуватися.

Освітня реформа складається з двох основних напрямків: зміни змісту освіти, а також оптимізації та розвитку освітніх мереж. Більшість об'єднаних територіальних громад України на даний час проводять реформу освітніх мереж та користуються проектом «Децентралізація: реформування освіти на місцевому рівні» громадської організації Центр «Доброчин». Проект було створено для допомоги громадам за фінансової підтримки Посольства Великої Британії в Україні та було реалізовано у 5 областях (Херсонській, Одеській, Чернігівській, Волинській та Луганській). Цей проект носить рекомендаційний характер для реформування освіти в об'єднаних територіальних громадах (ОТГ), який містить думку кожної окремої цільової групи, від учнів та їх батьків до

місцевої влади. Забезпечення рівного доступу до якісних освітніх послуг є головною метою реформи освіти.

Для оптимізації освіти в громадах, які було залучено до пілотного проекту, до аналізу освітньої системи експерти долучили всі зацікавлені цільові групи, також було враховано регіональні особливості кожної області. Майже 700 осіб брали участь у 25 заходах, спрямованих на оптимізацію освіти. Для кожної з громад експерти розробили власний План розвитку. По-перше, експерти проаналізували спроможність освітніх мереж, в окремих громадах процес збору інформації забрав багато часу, через відсутність у керівництва громад необхідної інформації. Експерти аналізували інформацію щодо демографічної ситуації, кадрового забезпечення, кількості учнів та результатів ЗНО, а також забезпеченість громад шкільними автобусами. Фінансування галузі та матеріально-технічна база також були проаналізовані. Для визначення рівня «соціальної температури» в громадах проводились опитування та анкетування вчителів, батьків та учнів стосовно їх бачення якісних освітніх послуг в громаді. Демографічна ситуація, кадрове забезпечення, фінансування галузі та матеріально-технічна база, приміщення закладів загальної середньої освіти, якість надання освітніх послуг, статистичні дані та інформаційне забезпечення, а саме інформація, що необхідна для управління економічними процесами на рівні держави, що міститься в базах даних інформаційних систем або інших носіях [5], – це саме ті елементи, з яких створювалася необхідна методологія дослідження.

В бюджеті ОТГ найбільш витратною статтею є сфера освіти, проаналізувавши дані 5 громад, встановлено, що, наприклад, Поромівська ОТГ Волинської області витрачає на потреби освіти 47,5% бюджету, Присиваська ОТГ Херсонська область – 54,5% бюджету, Куликівська ОТГ Чернігівської області 61,4% бюджету.

Проблема з підвезенням виникла через незадовільний стан доріг. У Волинській області (Поромівська ОТГ), водії роблять по декілька виїздів за учнями і тому ті, що приїжджають до школи першими довго очікують початок занять. Розтягнення часу для підвезення учнів до школи є незручними умовами та завдає певних проблем. В Одеській області (Коноплянська ОТГ) прийняття рішення про оптимізацію шкільної мережі ускладнюється через відсутність прав власності на дороги між населеними пунктами. За таких умов транспортування учнів між селищами триває майже годину, а підвози у дві зміни є неефективними.

У підсумку було визначено такі основні проблемні аспекти проведення освітньої реформи в ОТГ:

- 50%-70% витрат бюджету ОТГ виділяється на освіту;

- рівень успішності складання учнями маленьких селищ зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) значно нижчий ніж учнів закладів освіти великих міст;
- неефективність системи закладів освітньої мережі зумовлена застарілими методами навчання та неуккомплектованістю класів;
- ефективній реалізації реформи освіти та оптимізації шкільної мережі на місцевому рівні заважає відсутність гарних доріг між населеними пунктами;
- витрати бюджетних коштів на навчання в сільських школах вищі в декілька разів на одного учня, через неуккомплектованість класів, ніж витрати на учня у великому місті;
- школи з невеликою кількістю учнів менш матеріально-технічно забезпечені, ніж школи з повнокомплектними класами;
- вчителі викладають предмети не за фахом в школах з малокомплектними класами;
- успішна реалізація реформи залежить від консультації з педагогічним персоналом, батьками та учнями шкіл [5].

Список использованных источников:

1. Застрожнікова І.В. Державне регулювання підготовки кадрів для об'єднаних територіальних громад вищими навчальними закладами України // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2019. – Вип. 1 (55).
2. Застрожнікова І.В. Інституціональні основи формування аграрної політики / І.В. Застрожнікова // Інвестиції : практика та досвід. – 2010. – № 9. – С. 96-99.
3. Застрожнікова І.В. Обґрунтування пріоритетів державної аграрної політики / Економіка та держава. – 2010. – № 6. – С. 33-35.
4. Roman Oleksenko, Valentin Molodychenko, Nina Shcherbakova. Neoliberalism in Higher Education as a Challenge for Future Civilization. Philosophy and Cosmology. 2018. Vol. 20
5. Як проходить реформування освіти на місцевому рівні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://samoorg.com.ua/blog/2019/03/18/yak-prohodit-reformuvannya-osviti-na-mistsevomu-rivni/>.